

W W

A T

Ed. 59.

Dilige latrones fuge christum discis falsum
fratros occide fraudes colere verba refuta;

v. 43

Faint, illegible handwritten text, possibly bleed-through from the reverse side of the page.

IURIS

ARTIS TOTIVS, ATQVE
METHODI ABSOLVTIS-
SIME VERE & PRINCIPALISSIMÆ DIVIS-
SIONIS, QUÆ HAËTENUS IURE
CONSULTOS EXCELLËNTISSIMOS LATUIT
SINGULARIS & BREVISSIMA
QUËDAM ELUCIDATIO,

A D. PAULO OLINGERO, IURIS VTRIUSQVE
DOCTORE, ARGENTINENSE CON-
SCRIPTA.

*Cum Repertorio notatu dignorum omnium
Calci adnexo locupletis-
simo.*

ARGENTORATI.

Blas. Fabric.

1555

EFFIGIES D. PAULI ÖLINGERI I C.

A. CHRI: 1554

A. ÆTA: SVÆ 37

A. DOCT SVI 12

INSIGNIA .D. PAV. ÖLINGERII .I. C.

GRIPHVS EXC. EL SIS INSISTIT
MONTIBVS HOC EST,
INGENIO REGITVR NOBILITATIS ONVS

PRAEFATIO
AMPLISSIMO, ET GE-
NEROSISSIMO DOMINO DO-
mino Philippo Iuniori, Comiti
in Hanau, & Domino in Lie-
chtenberg & c. Domi-
no suo gratioso.
S. P. D.

I quid est in me
ingeniū, comes
āplissime & ges-
nerosissime, q̄
sentio quā sit
exiguū: aut si
quod exercitiū
libros in publicū emittendi, in quo
me non inficior non admodum uer-
satum: aut si huius instituti ratio ali-
qua à iuris, & optimarū artium stu-
dijs & disciplina profecta, à qua ego
nullum confiteor ætatis meæ tem-
pus abhorruisse: Earū rerū omniū
uel in primis iuris studiosi fructū à
me

PRAEFATIO

me repetere propè suo iure debent.
Nam quoad longissimè potest mēs
mea respicere præteriti tēporis spaci
um, & pueritiæ ultimam memoriā
recordari, inde usq; repetens, uideo
hoc institutum aliquorum hortatu
præceptisq; conformatum (ut sane
est) nonnullis aliquando utilitati ef
se posse: propter quos id suscepimus
quo cæteris prodesse, & studia iuris
propagare possemus, nam hisce pro
fecto ipsi, quantum est innobis sitū,
& commodo & adiumento esse de
bemus. Ac ne quis à nobis hoc ita
dici forte miretur, quod alia quædā
de his tractandi requiratur industri
a, maior eruditio, & item magis pos
lita elocutio: Ingenue fatemur nos
huic studio ac proposito non adeo
diu insudasse, nec etiam semper eis
dem penitus deditos fuisse, & ideo
speramus nostro stylo ac phrasi non
admodum eleganti studiosis iuris

A iū conten

PRAEFATIO

contentos fore. Deinde, ne cui etiā
am mirum uideatur, me noua ratio
neiura nostra artibus accomodare.
& inusitato modo circa artes iura
tractare: idque ea ratione, quæ non
modo à consuetudine professorum,
uerum etiam ab interpretum ordi-
ne abhorreat: Quæso à uobis, ut in
hac causa mihi detis hanc ueniam,
accomodatam huic nostro institus-
to, uobis, quemadmodum spero, nō
molestam, ut me de methodo legali
conspicua, ac de orthographia lega-
li scribentem, sub eo, quo utor, scri-
bendi genere scribere, liberius &
ineiusmodi negotio, quod propter
philosophiæ studium minime in iur-
dicijis periculisq̃, nec etiā in schola
hactenus ita tractatum est, uti pro
penouo quodam & inusitato tractā-
di modo, benigne patiamini: q̃ si
mihi nūc uobis tribui cōcediq̃ sen-
tiam, perficiam profecto, ut hoc ius
nostrum

PRAEFATIO

nostrum ab artibus, & philosophia
ipsa non modo non segregandū,
(cū pars eiusdem sit) uerum etiam
si non esset: putetis hīdem asciscens
dum fuisse

Nam, ut primum ius nostrum ab
initio antequam Adam mandatum
dei transgressus fuisset, in prima ei-
us aetate, & quasi in cunis adhuc de-
lituit, omnia in summo perfectio-
nis gradu collocata subsistere, idque
adeo, ut nec ullius naturæ fragilis-
tati uel corruptioni subijcerentur:
nec ullis adhuc artium ac philoso-
phiæ partibus prorsus egeret. At
dum Adam Iussui Dei perniciosā
mulieris suasionē mali morsu de-
testando restitit, peccatum origi-
nis iam iam exorīēs, in nostram om-
nium propagationem deuolutum
ita est, ut natura ipsa quæ quidē in
Adamo incorrupta creata, per eum
corruptioni subiecta, ad nos etiā fra-

A iij gilis

PRAEFATIO

gilis deriuata sit, Ex qua deinde naturæ peruersitate, quo & mundi huius inconstantia & fragilitas regeretur, & compesceretur, eam ipsam certis quibusdam præceptis gubernari, ac sustentari, omnisque periculi liberam constitui necesse fuit.

Et ita ius nostrum cepit adolescere, Verum cum iam ius nostrum ex pueris excessit, Et tamen adhuc præcepta ea uel leges naturali quodam rationis instinctu potissimum egebant, ad eam naturales quidam conceptus & formulæ è cœlo quasi et diuinitus promanantes, processerunt, quæ legibus & originem, & subsistentiam tribuerunt, artes & linguæ elegantius excolerunt, quæ legibus nostris interpretandis, & purius etiã cōscribendis auxilio fuere, à quibus deinde artibus eiusmodi, iura nostra cultum

PRAEFATIO

tum non inanem acceperunt, in multis totius mundi locis, Romæ, Constantinopoli, in Italia, Francia, & nostris tēporibus in ipsa Germania, ut in quibus quondam celebribus & copiosis urbibus, & terrarum locis nobilibus, eruditissimis hominibus, liberalissimisque studiis affluentibus, indies magis magisque illustrata, & postea etiam nullius iniuria, nullius malicia, nec ullius temporis calamitate extincta sunt. His de causis celeriter contigit iuris prudentiam nostrā omnes alias artes & facultates (sola theologia excepta) sua gloria antecellere, post in multis regionibus eius aduentus ita celebratus est, (ut & sua præsentia hodie celebratur) ut famam utilitatis suæ expectatio, expectationem ipsius aduentus admirationeque superaret.

Ea ergo de causa iuris prudentis

A v am

PRÆFATIO

nam nostram Græci, Romani, Itali,
Galli, & Germani, diuinis titu-
lis extulerunt, & præmijs dignita-
tum atq; encomiorum condonarunt
immentis, Hac tanta celebritate ex-
istimationis, cum esset iam in toto
mundo celebratissima, artes etiam
cæperunt eidem applicari, & idip-
sum artibus: Dialectica per Appels-
lum, Hegendorphinum: Rhetorica
per Zasium, Omphalium, &
rursus Hegendorphinum, uiros un-
diquaque doctissimos. Cæpit etiam
am idipsum præferri omnibus alijs
artibus, & ipsius Philosophiæ par-
tibus, cœpit producere uiros emi-
nentissimos, in omnibus mundi hu-
ius ferme partibus, qui cum eam ip-
sam docendo, scribendo potuerunt
illustrare, tum etiam studium eius-
dem atq; aures audientium unâ cū
ingenio methodis certis, ac uia do-
cendi discendiq; iura compendiarie
pluris

PRAEFATIO

plurimum adiuuare, quos merito colimus, & iure summis honoribus afficimus.

Verum enimvero hoc non solum sublimitatis, ac excellentiae Iuris prudentia nostra habuit, uerum etiam id ipsum ex natura habuit, & ex uirtute, Natura qua prodijt, uirtute ea, quae omnium uirtutum regina est, scilicet Iustitia, idque ita, ut honos qui huius Iuris prudentiae adolescentiae primus fuit, multo magis familiarissima eiusdem esset senectuti. Erat etenim temporibus primis huius studium omnibus studiosis iuris iucundum, audiebatur a plurimis, uigebat in diligentioribus, colebatur ab eruditioribus: Iuris prudentes uero & interpretes, Ulpianum, Paulum, Cassium, Papinianum, & alios, & totam quasi Neruatam domum de uincula consuetudine cum teneret, afficiebatur

PRAEFATIO

ciebatur summo honore, q̄ tales uiros
eximios non solū colebant, qui
aliquid percipere, aut audire de iure
uolebant, uerum etiam iura com-
mendabant, eius extollebant alios
Professores, in eam iuridicam facul-
tatem magis quam in aliam sese ad-
scribi æquissimo iure & foedere ma-
lebant, & id etiam sese impetrasse,
plurimum lætabantur.

Hæc itaq̄ sunt omnia cum plena
laudis, tum propria iurisprudentiæ
nostræ, nec in his omnibus uicium
est ullum, idq̄ adeo, ut si nihil aliud
de iurisprudētia, ac legibus nostris
nihil amplius de iure nostro dicere-
mus, causa iam dicta esset. Quid es-
nim horum infirmari potest? Iura
ne à quibusdam figi ac refigi solere
dices? Adstat legalis prudentia sū-
ma autoritate, religione, sanctitate,
& fide grauiissima. quæ se non falli
sed à quibusdam calumniari, se non
opinari

PRAEFATIO

opinari, sed scire, quosdam autem
eam negligere: non audiuisse, sed
accepisse leges suas dicit, Ad sunt Iu-
ris interpretes: & iuris prudētes no-
bilissimi homines: qui huius crimina-
tionis causa cum mandatis impe-
ratoris, & cum publico dignitatū,
qua praediti, testimonio uenerunt,
qui hanc nostram Iurisprudentiam
iustissimam dicunt & certā esse. Hic
tu alia testimonia desideras? Hoc
loci ne uicium quoddam Iurispru-
dentiae nostrae opprobabis? Est ne
malicia quorundā facultati nostrae
uicio? Minimē. Vbi igitur uicium?
Certē in ea prorsus nullibi, nisi iniu-
ria legibus facta ignominia & legū
uicium putanda sit. Cuius igitur ui-
cium? reuera nullius alterius quā
ipsorum calumniatorum, qui nescio
quo sinistro sydere nati, Iura & les-
ges ipsas sacratissimas ut inutiles et
superuacaneas pro placiti arbitrio
figi ac

PRAEFATIO

figi ac refigi solitas calumniari, ac
cursare, & ingeminato ut plurimū
improuido eorum temeritatis uis
cio contemnere assueuerunt, Eo
rum inquā solorum & nō legum
hoc uitium est, qui si adducti gra
tia & sordido lucello sacratissimas
nostras leges prostituerunt, qui es
tiam si eas ipsas optimas & firmis
simas leges, Sed id non meritas, Si
denique aliquid quod non contra ac
liceret, factum diceretur: sed contra
atq; oporteret, fecerunt: Tamen est
ea omnis mali reprehensio, ut non
legum: sed malorum hominū pror
sus repudianda, Nunc itaq; quid
dicitur? Quid dicunt calumniato
res leges nostras commisisse? Quod
eas facere non licuerit? Quid homi
num culpam legibus adscribunt?
Quid proferunt contra leges quod
ego non coner diluere? cur ego ius
ris prudentiam non coner commen
dare

PRAEFATIO

dare: num au sim dicere fas esse dubitari, quin quod eos obtrectatores fecisse constet, id eos non solum nō decuisse, sed nec etiam debuisse fasteamur: Quid enim abest hisce hominibus, quod si adesset, iure ipsis hoc non tribui & concedi putaremus? usus né legū; quē nec pueritiā tēpore extremo, nec prouecta in etate habuerunt, An ergo eorum ingenium non contemnam: cum etiam propria eorum facta, & rerum euentus id ipsum declarent: in quo uno summa eorum malicia cū sūma pertinacia certauit, ut omnium iudicio sibi met ipsis iudem plusquam deceat, tribuerint? An pudorem? an peruicaciam? an indiligentiam non incusem? quos nostrae leges, quos iuris studiosi, quos legibus subditi, imprudentiores, immodestiores & nequiores, non modo non uiderunt sed aut sperando unquē, aut optando
tales

PRAEFATIO

tales esse unquam cogitauerunt.

Sed quorsum hæc dices: quo nunc se proripit ille? certè eo tota hæc nostra disceptatio tendit, ut cum certo constet legum præcepta ut plurimum transgredi, adeoque & humana constitutione & industria, quæ & eius non incapax? (ut præfatum) maxime opus esse: eamque sine ulla sacræ paginae repugnantia obseruari debere & posse, Quo singulis ex circumstantiis, cum naturali ductu, tum & ex boni equique respectu pro facti ipsius qualitate res consideretur? Aduersarij cognoscant, dum humanas inuentiones subuersas cupiunt: se ipsos, suamque prius causam condennasse, & ante à causa excidisse, quæ actionem instituerint. Quid enim fomentum? Quid occasionem legibus dedisse putas? num boni mores? at bonis nulla lex imposita: mali igitur. Corruptior enim hominum conuersatio

uersatio

PRAEFATIO

uerfatio fecura legis iftius Euan-
gelicæ in omne flagitium effrenioꝝ
recupiditate ita inualuit, ut paucis-
fimi ſint, qui ad tam ſalubria præ-
cepta ſeſe componant, uitæ inſtitu-
tum ex ijs ordiantur; ut ſic optima
ac ratione neceſſaria hoc præceptũ
quod malis moribus lex hũana ue-
lut ſuccedaneo remedio eiufmodi
uitijs ingrallantibus occurrat, inſti-
tutum comperiatur.

Qua de cauſſa legalis illa noſtra
diſciplina non ſolum non inutilis,
ſed & omniũ maximè neceſſaria eſt:
Quis enim legibus ademptis homi-
num inſolentiam compeſceret; cõ-
cuſſiones, fraudes, rapinas, furta,
Tyrannides quis reprimeret; ruẽs
tem in omne ſcelus quis coherce-
ret? Vbi iam tuta foret inter im-
probos innocentia; quomodo ciuis
tates, imo etiam exiguus hominum
cœtus et domuncula quepiã ſubſi-
steret

B

steret

PRAEFATIO

ret: certe nullo modo. Discant ergo improuidi aduersarij uulgatissimo adagio edocti, bonas leges malis moribus procreari. Sicuti etenim medicorum pharmacis nihil opus foret, nisi morbis laboraretur: certe & ita legibus condendis nihil opus esse, nisi perperam uiueretur: res ipsa ultro euincit, comprobatur: & item ipsa rei euidentia confirmationis utramque facit Paganam. Quid enim uesanam aduersariorum opinionem consequi uideamus, num uitam tranquilliores: at omnia intestinis conflagrare seditibus, & odio perpetuo inuicem uelitare uideas: num plebeculam dictis obsequentiores: at modicus ibi magistratui honos: num porro uitam innocentiores: uix, credo, dices. Quid igitur: foecunda ista haec assertio illud peperit, ut dum quisque pro libitu, quae sua sunt quarit, impes

PRAEFATIO

Imperij fasces interim subuertantur, eludatur magistratus imperium, omnisque adeo potestas excutatur, Manifesto ergo constat, quod qui leges nostras soluendas affirmant, nihil aliudquam civilem hominum conuersationem dissoluere, uniuersi ordinem disturbare, atque ad fabulosam uanitatem pristini saeculi nos reducere affectent.

Tantum de ratione instituti nostri, ac legum nostrarum de laude, et defensione dictum suffecerit.

Ceterum alia principalis pars, de patrono celebri hisce libellulis seligendo, usque patrocinio eiusdem strenue contra hominum obtrectationem defendendis nunc suscipitur, Idcirco cum laude & rei, & illius Maecenatis qui pro hoc labore nostro propugnando singulatim electus est, hoc quicquid operis est leuissimi etiam dedicabitur. Iam ergo, quia ris

B ij diculum

PRAEFATIO

diculum est, ad ea quæ habemus ni-
hil dicere: De rei, uel horum libellu-
lorum laude primū dicendum. Sed
quía quærere quæ habere non possu-
mus, magis derisorium: sinamus
huius libri laudem alios deducere,
alios hominum memoriam celebra-
re, & nos saltem litterarum memoriam
efflagitabimus, contenti, quod ijs ipsis
iuris studiosis commodare possimus,
quodque hoc operis amplissimi & ge-
nerosissimi hominis religione, inte-
gerrimoque patrocinio, ac fide nec un-
quam deprauata tueatur. Quid es-
nim ego propriam laudem procla-
marem: cur ego sordide meos ultrò
extollerem labores: certè nequaquam.
Quis igitur? Hoc faciat licebit aliis
usde me, si modo qua laude dignus,
spargat is, qui quæ laudabilia uerè
cognouerit, qui meos labores peni-
tius inspexerit: & qui demum mihi
meritò fauet ex animo, Liber item
ipse

PRÆFATIO

ipse, cum rarus, cum nouus, cum arduus, & hactenus sic nec unquam editus: suo sese laudet intento,

Hanc libri laudem consequitur personæ eius cui dedicatur liber uterque, commendatio. modo tamen patronus ipsidem prius fuerit selectus: Quem ergo quæremus, quem seligemus, pro Mæcenate: cui nam hosce libellos dedicabimus? Et certè huic cuius honos per se unicè uirtutem excitat alitque, cuius stemmatis amplitudo, cuius generis claritas, cuius fortunæ splendor, cuius ingenium, natales, educatio, adolescentia, & spes optima sunt laudatissima (si quidem hæc potissima dona laude dignissima in iunioribus Illustrissimis Principibus. generosissimis Comitibus, & alijs dignitatibus præditis adolescentibus conspicimus, Quibus, & uiris uel adultioribus talia opuscula dedicanda sunt) Sed

B 3 in omne

PRAEFATIO

in omnibus dignitatibus predictarum gradibus Domine Amplissime ac generosissime Generosiss: A. Tuam inter iuniores Germaniae Comitum uide deo cernoque ualde conspicuam. Nam si primum stemma & generis claritatem obseruauerimus, nunquid generosiss: A. T. a prima origine in omni prosapia merito dicemus generosissimam & splendidissimam: Nunquid si fortia facta generosiss: A. Tuorum parentum amplissimorum attenderimus, ea ipsa inuenimus celebratissima? Deinde si generosiss: A. Tuarum fortunarum splendorem respicimus, quid nobis non laude dignum aperiant possessiones, Diuitiae, territoria magna, quibus amplissimus & generosissimus Comes G. A. Tuarum parens dilectissimus, summe reuerendus (ut quicquid alij suorum Maiorum) regnando praestantissimè, iuste atque pie, cum omni
um

PRÆFATIO

um suorum subditorum gaudio celebratissimo. Quibus tua generosissima amplitudo Maiorum ex uivis imaginibus & ex Familiæ decore, ad uitam recte instituendam momenti sane plurimum accepit, ex eorum exemplo se ipsam instituit, Si uero tertio loco ingenium atq; indolem generosissimæ Tuæ amplitudinis perpendimus, cur id ipsum laudibus non eueheremus? cur non præ ceteris cõmẽdaremus maximis præconijs? certe si uera dicere curãus, id hoc loci nequaquã intermittimus, Si in medio laudis uado non intercipimur, hoc collaudamus cõdigno merito, Siquidẽ id ipsũ circa mores, artes, & humanas literas addiscendas imbibendasq; Quibus generosiss: A. Tua est studiosissima, efficacissime cognoscitur, & ita sane principalibus radijs clarissime emicet, Quod spẽ maximã de G. A. Tua, ei usq; regi

PRAEFATIO

regimine, uidelicet, quod haud dubie ea ipsa paucis annis fortissimo: infractoque animo, constanter, iuste, & ut pius comes suos subditos regere poterit: perspicue nobis exhibet. Educatio ac cura Dominorum Parentumque, & praceptorum diligentissima, item & obedientia studiosa G. A. Tuæ confirmat manifestè: Quæ sanè omnia ex G. A. Tuæ moribus, consuetudine equalium, ac ex amore & studio eorum, quorum cognata indoles eius est, facile noscuntur. Nam ut quaedam inter se brutis, surdisque rebus uel amicitiae, uel inimicitiae nota est, ut Magneti cum ferro: Sic G. Tuæ Amplitudini familiaritas cum cognatis ingenijs facile contrahitur, cum alienis difficulter. In G. T. Amplitudinis ingenio clarissima excellentiae indicia sunt pudor, aemulatio, & etiam admiratio, In adolescentia (ubi primus

PRAEFATIO

primus uitæ fructus) mores G. A.
Tuæ sunt spectatissimi , & adeo ex
culti, ut singulariter in eadem splen
descant. Virtutes etiam & studia
uirtutis ualde sædula, Quarum
præstantiam in G. A. Tuæ usu &
conuictu bonorum, diligenti stu
dio, humilitate, benignitate, &
mansuetudine Tua omnino gene
rosissima Amplitudo palam exerit.
Heroicę mentis, pacifici, & futuri co
mitis benignissimi, cum publico &
priuato omnium subditorū, & sui
totius comitatus commodo maxis
mo nobis dant indicia.

Merito ergo præ cæteris G. A.
Tuæ hosce libellulos dedicare uo
lui, & eos ipsos G. T. Amplitudi
ni potissimum offerre, Quo eiusdē
potrocinio conspicuo tutius in pu
blico, quo nunc prodit, ab æmulis li
uidis, & calumniatoribus possit des
fendi.

B v Offero

PRAEFATIO

Offero itaque Amplissime & generosissime Comes, Amplitudini tuæ generosissimæ hos libellulos, eosque ipsos eidem dedico, & simul id unicè efflagito: quod generosissima Tua Amplitudo: huius diuersibij non immemor (quo dicitur mos la salsa litare quibus thura desunt) hoc quidquid est muneris minimi, à me minimo Iureconsulto, bene uolo, ac mitissimo recipiat animo, eoq; cum munere mentis meæ profitudinem aduertens: memet habeat commendatissimum. Quo nimirum id efficiet, quod aliquando præstantioribus studiij laboribus mea studia, me itidem Sue ac generosissimi Parentis sui obsequijs oblaturus sim modis omnibus obuium atq; promptissimum.

Vale Comes generosissime, & amplissime, Dei ex nutu, stude, uisue, regeq; scelicissimè.

Date

PRAEFATIO

Data Argentorati postrid. Cō-
uersionis Pauli. Anno à Christo
nato cōputato millesimo,
quingentesimo, quin-
quagesimo quin-
to.

Generosissime Amplitudinis
Tuæ obsequiosissimus,

Paulus Olinger
V. I. D.
Argent:

INDEX

LOCORVM OMNIVM SCITV
agnorum Hoc in tractatu contentorum Co
piosissimus.

A

Actiones praedictales pratoriae quare rea
les dicantur: 14.

Actio obiecti iuris non species uel pars,
sed partis alterius, et ultima ipsius obiecti iuris, pu
ta rei ultima portio dicitur, scilicet, ipsius rei per
secutio: 15.

Actionem ipsam producit factum non domini
um: 19.

In Actione reali factum quomodo considere
tur: 20.

D

Disciplinis peculiare est principe loco obiectum ad
propriam rationem coarctare, illamque rationem ui
cissim ad omnes obiecti species pro modo latitudinis
accomo=

I N D E X

accomodari:	2.
Diuina & humana res obiectum iuris prudentie sunt	5.
Diuinarum & humanarum rerum notitia est cog- nitio obiectiua:	6.

I

I uris prudentia quid: & eius definitionis specialis & singularis explicatio:	4.
Iusti & iniusti scientia propria iuris prudentie rationem explicat:	7.
Iuris prudentia quare prin cipe loco in ius & iuris obiectum diuidatur:	8.
Iuris prudentia Lagus non satis exacte diuisit	9.
Iuris prudentia in dominium et obligationem ma- le secuit apellus:	10.
Iuris prudentia à plerūq; in personam, rem, & actionem. Et iuris obiectum in personam, rem, commercium, & persecutionem non ruit à derrero diuisa est:	11.

O

O biectum & materia circa quā idem sunt:	1.
Obiectionis apelli, quod persona nihil ali- ud sit quam circūstantia: responsio.	12.
Obiectionis	

I N D E X

Obiectionis secundæ Apelli, de re & actione respõ sio:	13.
Obiectionis tertie Apelli, de similitudine & exem plo calcearij & calcei, atq; architecti, solutio,	16.
Obiectionis quartæ Apelli, de actione reali & per sonali, responsio:	17.
Obligatio an sit mater actionis:	18.

F I N I S

DE IURIS PRVDEN-
TIA VERA DIVISIONE TRA-
ctatus.

DISCIPLINAE
hoc unicum habet
præcipuum, & pe-
culiare (ut inquit
clarissimus Domi-
nus, D. Sebastia-
nus Derrerus, præ-
ceptor quondam
meus obseruandissimus, in proœmio suę iu-
risprudentiæ, quo hocce pro initio iam iã
utemur) quod in illis principe loco obiectũ
(quod materia circa quã nominari solet)
ad propriam rationem coarctari, illamq; ra-
tionem uicissim ad omnes obiecti species
pro modo latitudinis accomodari sit neces-
se, prout aristoteles in libro. 1. ethic. cap. 1.
tradit. Etenim per hanc unicum coarctatio-
nem & accomodationem disciplinæ inuicẽ
discrimine liquido seceruntur, nasciturq; in
illis quæq; pertinens consideratio, & præ-
ceptio. Nam qui eó laborat, ut mortale
hoc induat immortalitatẽ. 1. corinth. ca. 15.

C pro

pro æterna beatitudine perfruenda, is fidē, charitatemq; ex fide ut æternę salutis admini- cula ex Euangelio Christi scrutatur, & exer- cet. Qui uero destitutam corporis ualetu- dinē reparare pergit, pharmaca contēplat, curatq; ut lingula singulis morbis pertinen- ter adplicet, Quę omnia, licet ad idē obiectū sub alia tamen atq; alia ratione adhibeant: diuersas disciplinas atq; præceptiones tamē nasci est necesse. Quod cū ita sit, nō erit fa- ctu difficile, iuris studiosos quoq; rationem ipsam amplecti & obseruare: cum iurispru- dentia uera disciplina sit, atq; instar aliarum disciplinarū obiectū habeat propria ratio- ne coarctatū, possitq; eadem ratio ad obiecti species adpositē accommodari. l. fin ff de legi- bus, iuncta l. 1. ff de statu hominum. Siqui- dē iurisprudētia (teste Vlpiano in l. iustitia ff de iust, & iure) est diuinarum, humanarū q; rerū notitia, iusti atq; iniusti scientia. In qua finitiōe diuinarū humanarūq; rerū no- titia non impertinenter cognitio obiectiua qua ipsum obiectū (ut extat) deprehendit: potest interpretari, per iura proximē allega- ta, & l. 1. ff de rerum diuisione. At iusti at- q; iniusti scientia propriam rationem expli- cat, (iustitia, uer, iuris præcepta, ff. de iust. & iure

9.

4.

5.

6.

7.

DIVISIO SUMMARIÆ 3.

& iure ca. 2. 4. dist. Qua inquā ratione iuris studiosi contemplatio circa obiectum, in hos limites coercetur, ut aliter locum habere non possit, nisi quatenus aliquid circa res diuinas, & humanas iure uel iniuria fit, aut fieri potest.

Inde præsens institutū consulto à iure & iuris obiecto (in quæ iuris prudentia principaliter diuiditur) exordium accipiet, tanquā ab intrinsecis causis, à quib. per ordinē disciplinæ tota manat iuris prudentia, quarum altera & prior formam, altera uero quæ posterior pars, materiam suppeditat, prout ubi supra præclare dominus D. Sebastianus Derrerus tradidit.

Eteæ sane sunt partes ipsius iuris prudentiæ, & nullæ aliæ. Nam licet clarissimus uir dominus Conrad. Lagus, iureconsultus eximius, iuris prudentiam iuxta controuersiarū genera in illud genus controuersiæ, quæ circa inquisitionem causarum propter quas nos illis obstricti, necessariò pareamus: Et in illud, quod consistit in perquirendis formis, quas in singulis negotiorum & delictorum humanorū speciebus pro iure leges obseruare uolunt, diuidat: Et priorē iuris partē plane philosophicam, alteram uero historicā uo-

C 2 cet.

4 M E T H O D I I V R I S

cer: Et licet etiam excellentissimus uir, & Iureconsultus subtilissimus (ut eū D. Droseus uocat) Ioannes Apellus, uniuersæ Iurisprudentiæ, dominiū & obligationē capita posuerit. Iidē tamen ex dicta ratiōe D. Derreri supra tradita. Ius ipsū non adeo ut requirebatur exacte, nec (q̄ salua eorum reuerentia & pace dixerim) omnino ritē, tam circa id quod tractandum, quā etiam id q̄ materiā cōtinet, circa quam ius ipsū uersat, considerarunt.

Etenim controuersiæ illud genus (ut D. Conrado Lago primo respondeamus) q̄ circa inquisitionem causarum, propt̄ quas nos obstricti, uersatur. bene quidē ostendit unde oriant̄ constitutiones, quęcūq; pro legibus, hoc est, sanctionibus haberi pro aliqua repub. debent: sed tamē ipsius Iurisprudentiæ pars nequaq; est. Verū potius originis ipsius iuris, adeoq; iuris disciplinæ ex parte sūpta manifestatio. Quæ iuris disciplina ius ipsū pro parte prima, prima portione, uel pro primo membro obtinet, et in ea parte iuris disciplinę absoluēda, primū ipsū ius, unde et ex quib. causis oriat̄. quomodo ius publica auctoritate cōstituat̄. Quas differentias idem habeat: & quomodo diuidat̄.
(ut suo

DIVISIO STMMARIA 5.

(ut suo loco latius dicetur) inquit, Qua inquisitione predictorum iuris prudentia ipsa partē primā eius ex philosophiæ fontibus, id est, ius ipsū (parte uera, nō eius cōtrouersia attēta, ipso iure, p iurisprudētię prima parte accepto) explicat, obiecto. id est, alia eius parte ad perquirendas formas, quas in singulis negotiorū & delictorū humanorū speciebus pro iure obseruare leges uolūt, reseruas. Quā alterā partē nos secundū Derreriū obiectum iuris (q; materia circa quam etiam in alijs disciplinis appellatur) uocamus. Quod iuris obiectum ad propriā rationē coarctatur, Ratio aut obiecti iuris ad omnes obiecti species accommodatur, ueluti res diuinæ & humanę iurisprudētię obiectū sūt, & diuinarū humanarūq; rerū notitia, cognitio iuris obiectiua est, qua ipsum obiectū (ut extat) deprehēdit. At iustū atq; iniustum propria iuris prudētię ratio sūt, quā propriam rationē iusti atq; iniusti explicat scientia, ut supra latius traditum ex Derrero est, ut ita dominus Cōradus Lagus alteram partem iuris doctrinæ in perquirendis quidē formis, quas in singulis negotiorū & delictorū humanorū speciebus p iure obseruare leges uolunt, cōsistere bene dixerit.

rit: sed tamen controuersię tale genus, & nō potius iuris obiectum (q̄perquisitiōe eius modi formarum in singulis negociorum & delictorum speciebus explicatur) partē alteram iurisprudentiæ male posuerit, eo q̄ certum sit, omnium negociorum, factorum, & delictorum disciplinæ, id est, iurisprudentiæ, quæ de h̄isdem præscribit, obiectū, res diuinas & humanas esse: q̄ iuris obiectum ad propriam ratiōem eius, id est, ad iustū atq̄ iniustum coarctari, Iustū autem atq̄ iniustū uicissim ad ōnes obiecti species accommodari pro modo latitudinis necesse est. Quorādē iusto atq̄ iniusto in omnib. obiecti iuris speciebus deprehēso, propriam rationē iurisprudentiæ ex ipsa iusti atq̄ iniusti scientia explicare, & ita etiam ad rerum diuinarū & humanarum, ut ad obiecti iuris, notitiā (quam ideo obiectiuam iuris cognitionem cum Derrero appellamus) peruenire ualeamus.

10.

11.

At uero Ioannes Apellus saltē ius ipsum quo ad eius formas, quas legibus præscribit ut eas in gerēdis negocijs, & puniendis delictis tanq̄ duces ad tuendā & cōseruandā societatem humanā cōsequamur: respexit, & ideo non ius, sed potius iuris obiectū, in dominium

DIVISIO SUMMARI A 7.

minium et possessionē diuisit: & male, eo q̄
certo probare possimus partes obiecti iuris
subiectiuas, scilicet, personam & rem, & nō
quatuor, scilicet personā, rem, cōmerc iū, &
persecutionē, (ut eas Derrerus assignauit)
nec tres, scilicet personā, rem, & actionē (ut
pleriq; cū ipso imperatore iustiniano uolue
runt) nec demū obiecti iuris partes domini
um, & obligationē esse. Nā cum supra expli
catū sit, diuinas & humanas res obiectū iu
ris esse, & tamen obiectū etiā in disciplinis
ipsis, nō aliter ad disciplinam sit pertinens
nisi quateus propria ratio discipline admit
tit, fit, ut iuris studiosus res diuinas & hu
manas, item & earundē species nō cōsideret,
sicut generalitas ipsius obiecti ex sua latitu
dine easdē suppeditat, Sed solū quatenus
aliquid iure uel iniuria circa easdem res di
uinas & hūanas fieri potest. Et ideo cū ōne
iūs pariter & omnis iniuria diuinarū & hu
manarū rerū pertinenter ad personam & rē,
adeoq; ad eā rem, uel simpliciter cōsideratā,
uel etiā ad eius cōmertium & persecutionē
referri possit: & non ad commertium & per
secutionem per se, ut ad proprias species ob
iecti iuris, (eo q̄ hæ partes rei sint) iam ex
uidenter ad paret, quod persona & obiecti

iuris partes sint subiectiuę principales, á quibus etiam duę species iuris oriuntur, res uero simpliciter accepta, rei commerciũ, & rei persecutio saltem ipsius rei partes sunt integrales, ut ex quibus res ipsa integretur & cõsistat.

230

Quibus non obstat, qđ dominus Apellus dicat, personam nihil aliud quám circumstantiam esse, quales sunt causa, locus, tempus, quantitas, qualitas, & euentus, ut eas perstringit Claudius Saturninus in l aut facta, ff de pænis. Et quod sentiat, caium iurecõsultũ eam circumstantiã pro iuris parte posuisse, quod uiderit eandem in legibus latissime patere, & ideo cõmodum censuerit eãdem separatim explicare, & cæteris capitibus iurisprudẽtię cõnumerare: ut idẽ Apellus in sua Isagogi institutionũ tradit. Quia persona non iuris ipsius, sed iuris obiecti id est, rerum diuinarũ & humanarum pars est. Quæ res diuinæ, & humanę (ut obiectũ iuris) cũ nõ aliter ad disciplinã sint pertinentes, nisi quatenus propria ratio Iurisprudẽtię admittat: et propria ratio iurisprudẽtię sit iustũ atq; iniustũ: eędẽ etiã saltem quatenus aliquid iure uel iniuria circa easdẽ sit considerant, & nõ sicut generalitas ipsius
 obie

DIVISIO SUMMARI A 9.

Obiecti ex sua latitudine easdem species nobis suppeditat, cum autem omne ius pariter & omnis iniuria diuinarum & humanarum rerum pertinenter tam ad personam, quam ad rem referatur: certe persona ipsa (quantumuis aliàs circumstantia sit:) obiecti iuris portio subiectiua merito dicetur, ratione subiectionis hic attendenda.

Deinde etiam non obstat, quod idem de re obijcit, atq; actione, dicens: rem omnia compræhendere, tanquam transcendens, & actionem esse effectum obligationum ideoq; partes iuris esse non posse. sed rectius id, quod rem iureconsulti apellarunt dominiũ uocari posse, & ideo etiam alteram iuris partem obligationem poni debere: Quoniam, licet uocabulum rei generalissimum sit, idẽ ipsum tamen personam ipsam hic non comprehendit, Sed potius pro quacumq; re quibus personæ utuntur, quas agunt, exercent, acquirunt, retinent, & amittunt, siue corporales, uel in corporales, & in patrimonio, uel extra patrimonium sint: accipitur. Quas res aut in dominio, aut in possessione & ita proprie res ipsas, & non dominia, uel possessiones acquirimus, retinemus, amittimus, cũ principales sint res, quæ uel domini

C 5 um,

um, uel obligationē includant: ut ea quæ re non præexistente esse nō possint, & ideo etiā bene dicimus nos res acquisiuisse, retinuisse uel amisisse, in possessione, in dominio, & nō saltem ipsa dominia, uel possessiones, eo q̄ sine re præexistente ea ipsa minimē substantant, Si ergo res ipsas acquirimus, retinemus, amittimus, merito nos ad primā partem obiecti iuris (quæ persona dicitur) rē saltem, ut speciem ultimam adiecimus tanq̄ eam quæ rem simpliciter consideratam, rei commercium, & rei persecutionem, ut partes integrantes, complectatur.

Quippe commercium ipsum non nisi super re, aut acquirenda, aut retinenda, aut demum amittenda fit ut in l. finali ff de legibus accipit̄. Quæ tria per totū ius se fundant, Et ideo totum ius (quo ad cōmerciū rei) circa ea tria uersari Ulpianus significare uoluit. Res ipsa autem actione persequitur, & petitur, idq̄ adeo, q̄ etiam actiones præiudiciales prætorix reales dicantur, uel realibus prætoris actionibus connumerentur, licet in his super persōa quæstio moueat̄. Etenim in eiusmodi actiōibus præiudicialibus persōa petit̄, uenit in iudiciū tanq̄ mera res, & quæstio super illis uertitur, tanquam super
 quacun

14.

DIVISIO SUMMARIÆ

quacunq; alia re, seruus petiit, ut quæq; alia res, uel asinus, ut tradit gl. in d. l. cū aliquis de iure deliberādi. Et sicuti actiōe reali res uendicat, & actor petit se declarari dominū ita in actionibus præiudicialibus prætorijs, actor petit se declarari dominum serui, nō autem si seruus aduersus dominū ageret. L. 1. §. hanc ff. de rei vend. & ut de his tradit zasius in §. præiudiciales inst. de actiōibus. vel, si de alijs personalibus actiōibus. mērio facienda esset, quibus actor agit contra aduersariū qui ei ex contractu uel maleficio obligatus est, nā eę actiones personales omnino personis litigantibus. sunt infixæ. Idem Zas. in §. omnium inst. d. tit.

Inde magis proprie dicit, quosdam modos iure introductos esse acquirendę rei de iure gētū, & de iure ciuili. De Iure ciuili, rerū uniuersaliū, & rerum singulariū. Et inde etiam res acquiri dicuntur, uel in dominio uel in possessione, ut quæ sine re ipsa nihil sint.

Hinc actio non obiecti iuris species, sed partis alterius, & ultimæ ipsius iuris obiecti, puta rei ultima portio dicitur, scilicet ipsius rei persecutio, nec tamen pro actione ipsa obligatio pars obiecti iuris fit, quicquid dicat

dicat Apellus, sed potius ipsius rei commer-
cij (quæ rei altera species est) partium mo-
dus, Sicut & dominium est, in quo res acqui-
runtur, retinentur, uel amittuntur: Acqui-
rimus, retinemus enim uel amittimus pro-
prie ipsas res in dominio, uel possessione, do-
minia autem & possessiones sine rebus nul-
lo modo.

26.

Sed dicit hic apellus, dominium & obli-
gationem duas iuris partes, conferri inter se,
sicut architectus & calcearius conferuntur,
ridiculū uero esse eum qui architectū cum
calceo potius, quā cum calceario contule-
rit. Cui ego respondeo, dominium ipsum
nequaquā artificem nec architectum esse, qui
faciat rem nostram fieri, sed saltem modum
ipsius rei, in quo res nobis certis rationibus,
& modis iure præscriptis acquiruntur, nec
etiam possessionem ipsam credo se instar cal-
cearij uel artificis cuiusdam, aut causse effici-
entis habere, sed etiam modum ipsius rei es-
se, in quo res nobis, itidem ratioibus & mo-
dis iure expressis acquiruntur. cum certū sit
rem ipsam non per dominium uel possessio-
nem, sed rationibus & modis iure præscrip-
tis, nobis in dominio, uel possessione eius
acquiri. Facit ergo ius, & modus in iure
præ

præscriptus rei acquirendæ, rem nostram esse, adeoq; rem in dominio uel possessione nostram, sed rem ipsam non facit, cum ea, si acquiri debet, prius existere debeat. Architectus autē domū, & calcearius calceum, re scilicet quæ prius in forma talis non erat, efficit. & eam ipsam locando, uel uendendo, non dominium, uel possessionem rei, sed ipsam rem in possessione uel dominio alterius facit.

Verum subiicit apellus actionem realem & actionem personalem nō aliter quā domum & calceum duos effectus, & duo officia esse, cum sicut actio personalis ex obligatione, sic etiam rei uendicatio fluat ex dominio. Sed respondemus, hoc aliter sese habere, Nam si obligatio consideratur respectu suæ causæ efficientis, tunc sicut unum & idem factum producit simul & semel in patre paternitatem, & in genito filiationem. id est, hoc, quod altera persona nominetur pater, & altera filius. patre tamen naturaliter prius existente, & factum ipsum faciente. Ita quoq; unum & idem factum aptum saltem simul & semel in actore producit ius agendi, & in reo obligationem, qua reus astringitur, faciente tamen prius existente & faciente.

faciente. Illa autem facta uel actus non sunt actiones uel obligationes, sicut & generatio non est pater uel filius, sed sunt actionis uel obligationis causæ effectiuæ, quæ causæ præcedunt, & tempore priores suis effectibus sunt. At actio & obligatio sunt simul ex accidenti, & non ex natura, ideo, quod non nisi obligatus quis sit, contra eam agi non possit, eo quod ea sua obligatio mihi pariat obligationem, naturale autem sit genitorem uel patrem prius ipso genito existere. Sed actio realis etiam fluit ex facto, sicut & obligatio realis. Ergo factum ipsum, & non dominium eam producit, propter quod factum rem talem etiam in dominio petere possumus. Factum autem illud ita ab aduersario fieri intelligitur, quod idem rem alienam possidet. Nam licet actio in rem detur contra eum, qui nullo iure obligatus principaliter est. Attamen si accidentaliter facto quodam obligatur, contra eum in rem bene agitur, facto autem suo obligatur, si rem alienam detinet. Ergo propter eam detentionem in rem contra eum bene agitur. Cum ea ipsa detentio causa sit actionis contra eum instituendæ, & non obligatio

gatio

DIVISIO SVMMARIA 15.

gatio. Obligatio autem rei prius, ex alio
quodam facto in re, & actio in
eam uendicante, re prius
obligata tamē exi-
stente, sint ena
ix.

FINIS

DIVISIO
Causa Obligatio
quodammodo
est iudicium
officium
legum

FINIS

Ka 1076

ULB Halle

3

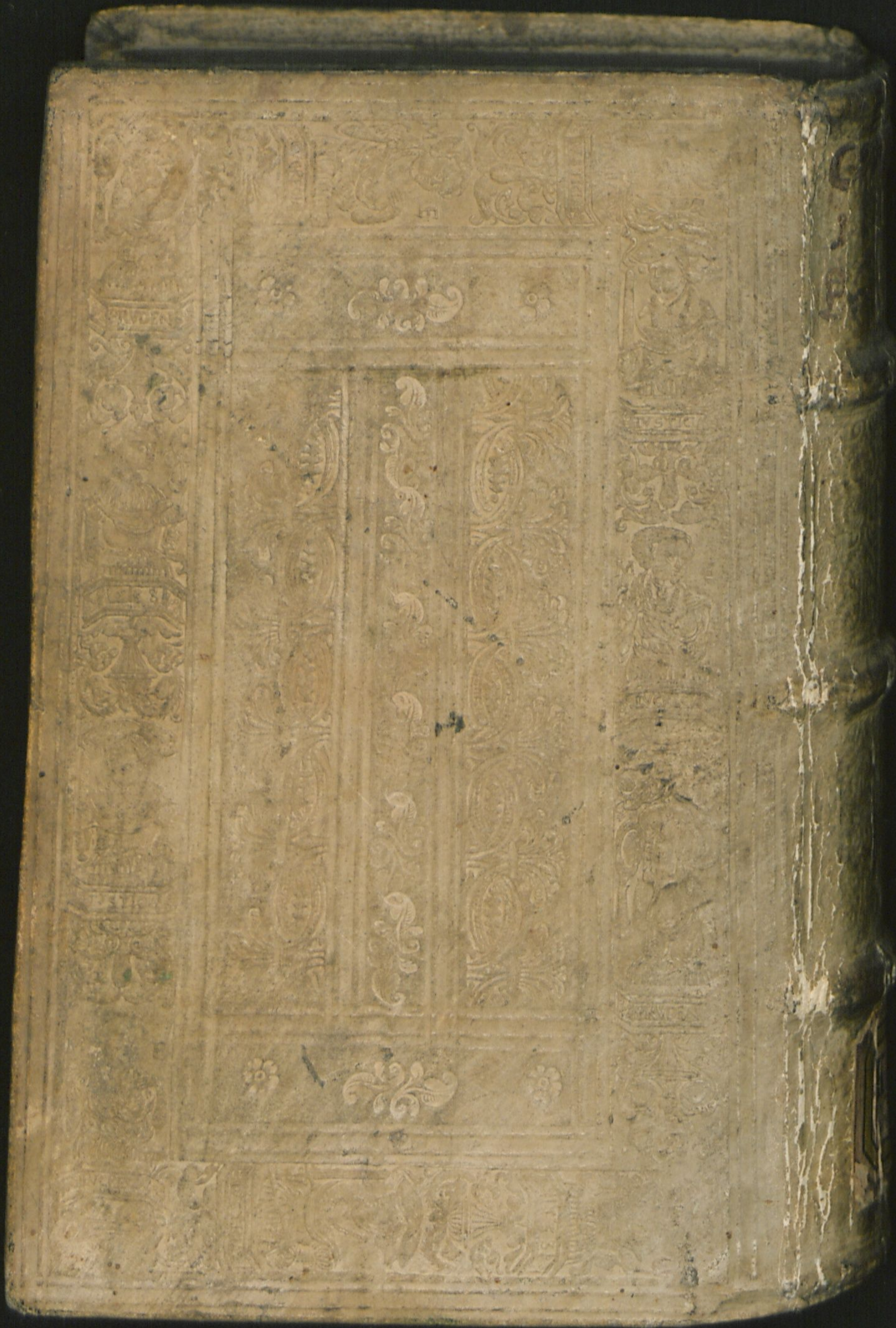
004 953 738

TAOC

me

B.I.G.

Farbkarte #13

IURIS
ARTIS TOTIVS, ATQVE
QVE METHODI ABSOLVTIS-
sime uerę & principalissimę diuis-
ionis, quę hactenus iureosque iure
consultos excellētissimos latuit
singularis & breuissima
quędā elucidatio,

A D. Paulo Olingerō, Iuris vtriusq̃
Doctore, Argentinense con-
scripta.

Cum Repertorio notatu dignorum omnium
Calci adnexo locupletissimo.

ARGENTORATI
Blas. Fabric.
1555